

МИКИ МАУС

У ЗАЦАРАНОМ
ГОТЕЛУ
СТВАРИ СЕ
КОМПЛИКУЈУ

ГРОМОВНИК
ЈЕ
УЗАЛУД
ПОКУШАО
ДА
ИНТЕРВЕНИШЕ

У
ИСТОМ
ТРЕ-
НУТКУ
...

ИДУЋЕМ
БРОЈУ:
ТАЈНА
ХОТЕЛ
СМОКВЕ

ЦЕК ЛОНДОН: ЗЛАТО

★

гранак железничке пруге који би išao из долине, па се преко планинских ливада успињао до на врх брда, да преко новог моста, који је он у мислима већ градио, пређе преко кањона. На другој страни било је веома погодно место за фабрику и он је ту подиже; подиже и жичану железницу и вагонети су већ јурили и вукли руду преко кањона. Пред његовим очима указа се читав рудник са тунелима, ходницима, галеријама и огромним дизалицама. До ушију су му допирале експлозије динамита којим су рушене стене и бука машина дробилница. Рука која је држала комад белутка задрхта, а у желуцу осети неки чулан надражај. Одједном му постаде јасно да се то у њему опет јавила жеља за пићем.

напреду цев и пође кући. Ишао је полагано, осећајући необичну слабост, као човек који је тек пребродило тешку кризу. Када је стигао до куће, остави алат и потегну снажан гутљај воде која је опет текла кроз цеви и седе на клупу испред кухиње. Деде је унутра спремао вечеру и он је уживао слушајући одјеке њених корака.

И баш у том тренутку он зачу, слабо и из даљине, Дедино дозивање:
— Пипице мале, пи, пи, пи, пи, пи... пи, пи, пи!

— Нисам знала да си се вратио, — рече она, провлачећи му нешто прсте кроз косу. — Је ли било озбиљно?

Зачудио се како је време брзо прошло. Оставио ју је на веранди с ручним радом, а сад је хранила пилице. Прошло је, значи, читаво после подне. Није могао да схвати да се тако дуго налази овде.

— Прилично озбиљно, — одговори он, гледајући и даље у страну. — Много озбиљније него што сам у почетку мислио. Али, већ имам готов план. Засадићу еукалиптусе на том месту. Они ће држати земљу. Засадићу их тако густо да се ни најмршавији зец неће моћи да провуче кроз њих. А кад они пусте корење, ништа на свету неће више моћи да покрене ону земљу.

И опет преко зеленог попора кањона допре до њега Дедин глас: „Пи, пи, пи, пи, пи... пи, пи, пи!“

А затим додаде, са стрепњом у гласу и љубављу у очима:

Дозивала је пилице на свој уобичајени начин, најпре пет, а затим три пута. Он је то одавно био запазио. Али, убрзо га обузеше друге мисли од којих га спонаде паничан страх који му се јасно одражавао на лицу. Учинило му се као да је готово

— Кажу ми, мада моја женице, да ли ти много чега недостоје на овој фарми? Музика, позориште и сличне ствари? Да ли те је икад обузела чежња да се вратиш назад?

изгубио. За ових неколико бесомучних часова није ни једанпут помислио на њу и, бар за то време, она је за њега занста била изгубљена.

Његова је бојазан била тако велика да се није усудио ни да је погледа, а кад је она одмахнула главом и масмејала се осети велико олакшање. Био је то исти онај њен дечачки смех који је толико волео.

Бацао комад белутка који је држао у руци, спусти се низ одрон и потрча стазом тешким корацима. На рубу крчевине застале да одахне и готово допуза до мале узвишице одакле је непажљен могао да посматра шта ради Деде. Хранила је пилице, бацајући им читаве прегршти жита и смејала се гледајући их како се ожимају о зрнање.

Он је привуче к себи и страсно пољуби. — Ах, како си данас заљубљен! — рече она, а осећање поноса опаљало се у њеном гласу.

Поглед на њу био је довољан да одагна његов страх и он се окрете и потрча на траг. Поново се успуза уз одрон, носећи пијук и лопату, па се бесомучно баца на посао, али овога пута са сасвим другим циљем. Засипао је земљом све што је малочас био открио, док се није изгубио сваки траг златне жиле. После тога поправи

— Погледај овамо, Деде! — Ручком којом је био заградио он заокружи широким покретом долину и брегове иза ње. — Месецева Долина, како је то лепо име! Кад је гледам и кад помислим на тебе и на то колико за мене значиш, нешто ме стегне у срцу што не може речима да се изрази и онда осећам да готово разумем Браунинга и оне остале твоје деснице. Погледај само Маунтин Худ за који баш сад залази сунце! То је она узвишица под којом смо нашли извор.

живот на малој фарми текао је мирно, али нимало досадно. Увек је било нових дивних јутара и тихих сумрака на крају дана. Дејлајт су интересовале многе ствари, а све је то привлачило и Деде. Налазили су задовољство у томе да из своје куће на ивици кањона посматрају како пролазе дани и како се смењују годишња доба, да јашу по мразу и зими и под жарким летњим сунцем, или да седе у великој соби док је ватра горела у камину а напољу се све тресло под бесним ударцима југоисточњака.

ронила земља. Немој да читаш даље док се ја не вратим.

Само једном запитала га је Деде да ли је кадгод зажалио што је дошао овамо, а он ју је, уместо одговора, чврсто заградио. Дошнје јој је одржао мали говор:

Пошао је стазом која је водила према стенама и на пола пута наиђе на одрон. Била је то ситница — свега неколико тона земље и здробљеног камења, али, срушивши се са висине од педесет стопа, одрон је био довољно јак да сломи цев на спојници. Пре него што је приступио послу, разгледао је читаво место, посматрајући одрон очима искусног рудара. А оно што је видео толико га је зачудило да је за тренутак престао с даљим истраживањем.

— Ако ово није жила неке руде онда ја збиља ништа не знам, — изусту тихо.

— Драга моја женице, иако си ме стајала тридесет милиона, ти си ипак нешто најјетиније што сам икад набавио. — А онда је додао: — Да, само ми је нечега жао, и то збиља жао. Хтео бих да могу поново да те освојим. Хтео бих још једном да лутам по брежуљцима Пједмонта тражећи тебе. Хтео бих још једном да први пут уђем у твоју собу у Берклеју. А не треба ни да ти кажем да сав изгарам од жалости што не могу да те поново загралим као онда кад си била насловила главу на моје раме и плакала док је око нас беснела олуја и промицале прве кишне капи.

У њему се изненада пробуди некадашња жеља за тражењем злата. Башо је чекић и завртањ и, с пијуком и лопатом у руци, почео да се пење уз одрон до места где се назирала нејасна избочина стене. Ударом је неколико пута пијуком и кад је отстрано земљу и погледао, нагло се исправи, једва дишући од узбуђења. А онда, као што срна кад хоће да није воду баца плашљив поглед унаоколо, тако се и он претрашено обазре око себе да се увери да га не посматрају нечије очи. Насмеја се својој лудости и поново поче да испитује стену. Један кос сунчев зрак паде на њу и она сва заблеста од ситних честица чистог злата.

— Налази се под самим корењем траве, — промрмља он пун неког страхопоштовања и поново удари пијуком у мекану стену.

XXVII

Једне године, почетком априла, Деде је седела у наслоњачи на веранди и шила неке мале хаљинице док јој је Дејлајт наглас читао. Било је после подне и сјајна сунчева светлост разливала се по свежем зеленом. Дуж каналића за навољњавање текли су поточићи, а Дејлајт је с времена на време прекидао читање и одлазио да промени правац тока воде. Он је показивао несташно интересовање за рад којим је Деде била заокупљена, а она је сва блистала од среће, иако би покатакд, кад би његове шале постале исувише обесне, збуњено поруменела или се мило љутила.

Изгледао је сасвим други човек. Никад му литар коктела није натерао у образе такав пламен ни такву ватру у очима. Захватила га је стара страст. Ударао је пијуком као луд док није кдоио од умора. Претраживао је читаву површину одрона, од једног краја стене до другог. У средини је почео да копа више у дубину, избацујући црвену вулканску земљу коју је киша доведе с врха брежуљка, док није открио под њом белутак који се домио и мрвио у његовим рукама и био сав проткан сувим златом.

Кад је Дејлајт опет прекинуо читање да би упутио воду другим правцем, установио је да је вода престала да тече. Одмах је отишао у шупу, где су стајале алатке, забацио на раме лопату и мотику, узео чекић и завртањ за цеви и вратио се на веранду.

Наставио је да ради са истом дивљом журбанашћу, док га умор и несносан бол у леђима нису приморали да престаје. Исправи се, држећи у руци комад белутка богат златом. Обриса надланицом зној који му је текао у очи и заслепљивао га, па се опет предаде тражењу. Био је сигуран да би се овде од тоне добило тридесет, а можда и педесет хиљада долара.

— Морам да одем горе да откопам цев, — рече он Деде. — Сигурно се негде од-

И док је тако посматрао примамљиву жуту руду и сав задихан брисао зној са чеља, његова машта је поново почела да му дочарава визије. Већ је замишљао о-

Робин Худ и његова дружина

БОРБА СА ШЕРИФОВИМ ВОЈНИЦИМА

САДРЖАЈ РАНИЈИХ НАСТАВАКА: У друској крчми Робин Худ, Мали Џон, Бил Левак, и опат Так че кају свог друга Црвеног Била. Изненада, на разговора пијаних шерифових војника, они сазнају да је Црвени Бил ухаћен и бачен у тамницу.

НАЈБОЉЕ ЈЕ ДА НАПАДНЕМО ШЕРИФОВ ЗАМАК И ДА ОТМЕМО ЦРВЕНОГ БИЛА!

ТИМЕ НИШТА НЕ БИ СМО ПОСТИГЛИ! МОРАМО СЕ ПОСЛУЖИТИ ЛУКАВСТВОМ!

РОБИН ХУД И ЊЕГОВИ ДРУГОВИ РАСПРАВЉАЈУ КАКО ДА ПОСТУПЕ

ТРЕБАЛО БИ ДА СТРАЖУ НЕКАКО ОДВУЧЕМО ШТО ДАЉЕ ОД ЗАМКА, ПА ДА... ОДЛИЧНА ТИ ЈЕ ИДЕЈА!

РОБИНЕ, КУДА ЋЕШ?! ПРЕПОЗНАЋЕ ТЕ!

НЕШТО ЈЕ СМИСЛИО!

ХОДИ ОВАМО, ЛЕПОТИЦЕ МОЈА! ОСТАВИ ТУ ДЕВОЈКУ! ТО ТИ НАРЕЂУЈЕМ ЈА, РОБИН ХУД!

РОБИН ЈЕ ГЛАСНО ИЗГОВОРИО СВОЈЕ ИМЕ...

ШТА? РОБИН ХУД! НАЗАД!

ОВАМО, КУКАВИЦЕ! ДА ВИДИМ УМЕТЕ ЛИ ДА СЕ БОРИТЕ!

УБИЈТЕ ГА!

ДРЖИ ГА! ШЕРИФ ЋЕ НАС ДОБРО НАГРАДИТИ!

... И СВИ СУ СКОЧИЛИ КАО ОГАРЕНИ

НАВАЛИТЕ САМО! НЕКА ДОЂЕ КО ХОЋЕ ДА ГА ПОМИЛИЈЕМ!

ЗАР НА МЕНЕ НАСРЕЂЕШ? НА СЛАБОГ, НЕЗАШТИЋЕНОГ ЧОВЕКА? ЕВО ТИ!

ЕВО ТИ ТВОЈА ПРИЈАТЕЉА! ДРЖИ ГА ДА НЕ ПАДНЕ!

НАСТАЛА ЈЕ ОПШТА ПОМЕТЉА

ПОСТАЈЕ ЧВРСТО, РОБИНЕ! БОЛЕ БИ БИЛО ДА СЕ ИЗГУБИМО!

У ПРАВУ СИ ЛЕВАЦЕ! ПОМЕДАЈ, СВЕТИ ОЧЕ, ЈЕ ЛИ СЛОБОДНА ОСТУПНИЦА!

АКО И НИЈЕ, ПОВРИНУЋУ СЕ!

ПОЖУРИ САМО ДА НЕ БУДЕ КАСНО!

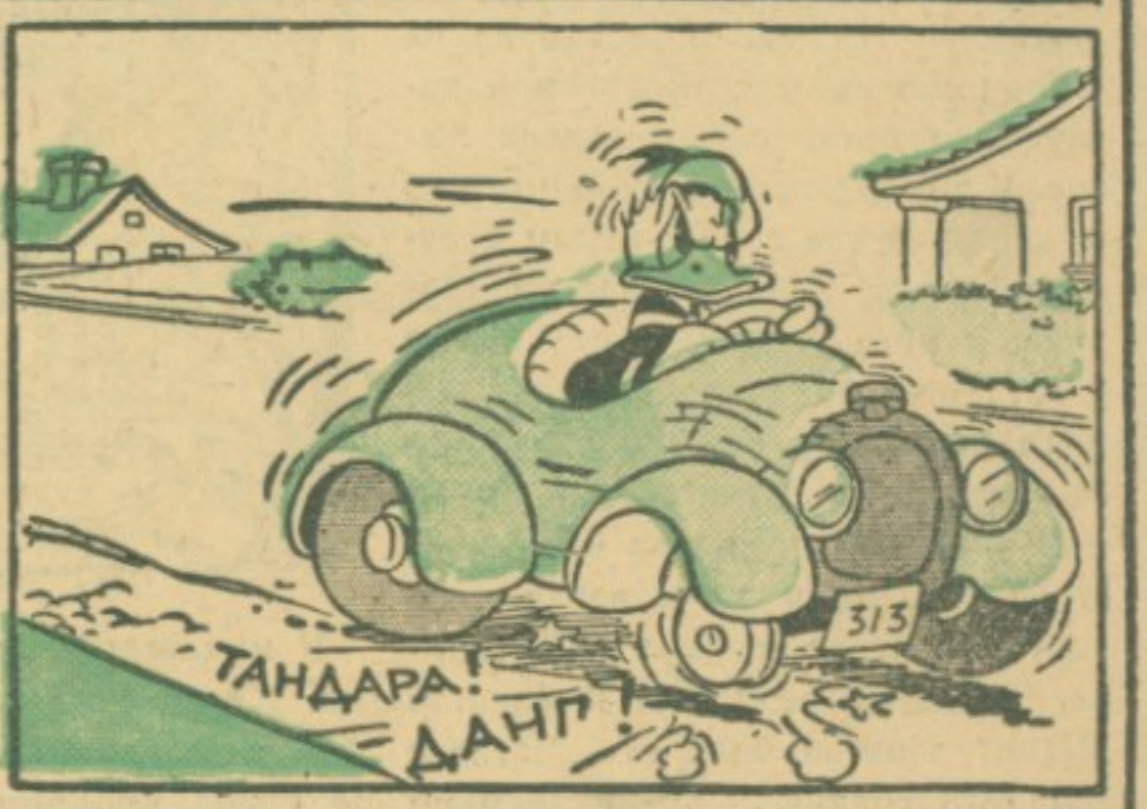
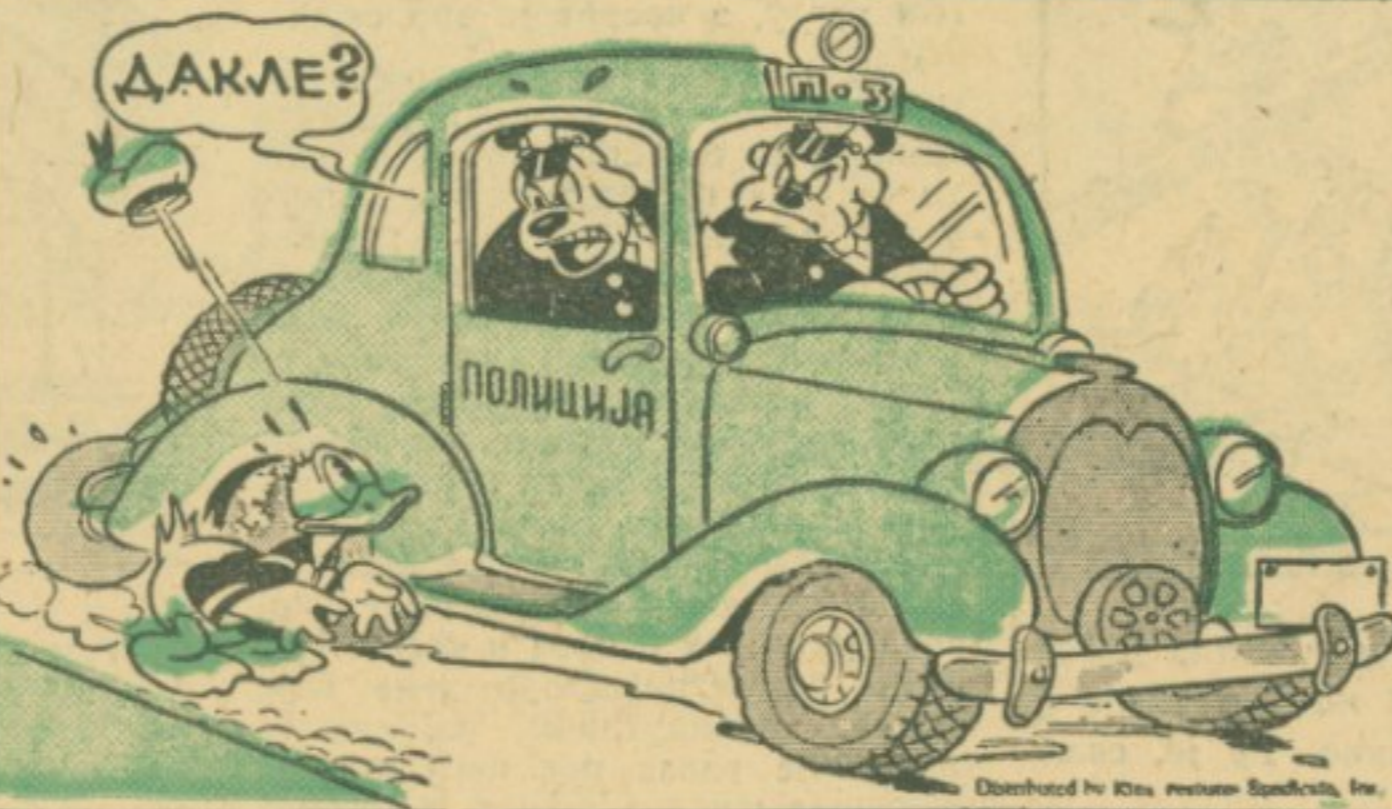
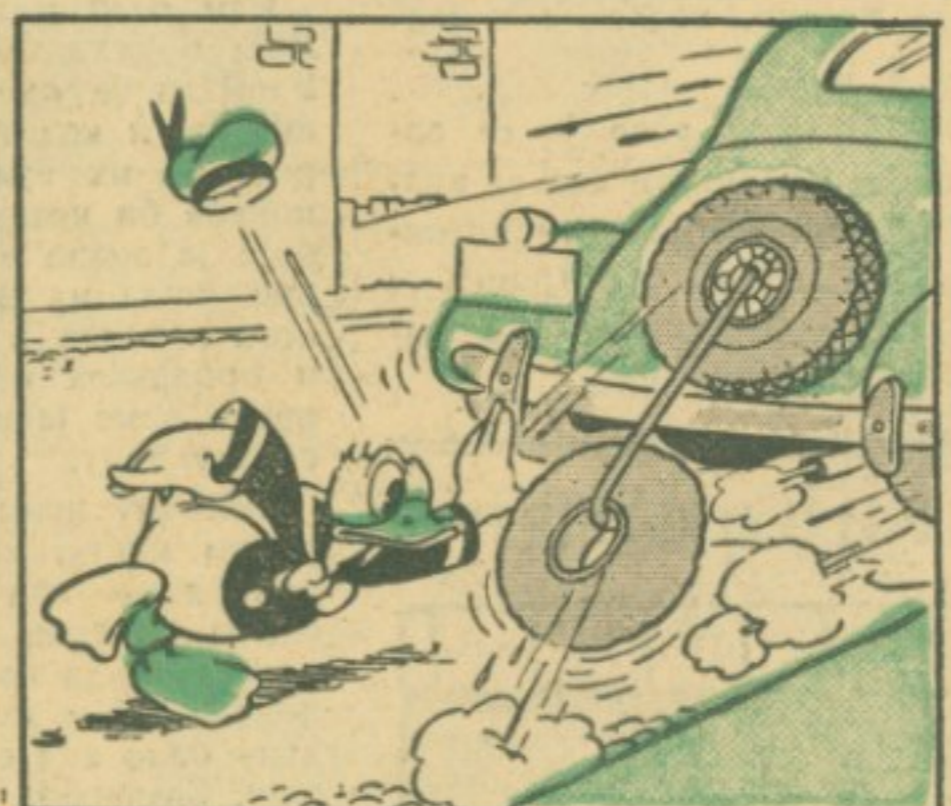
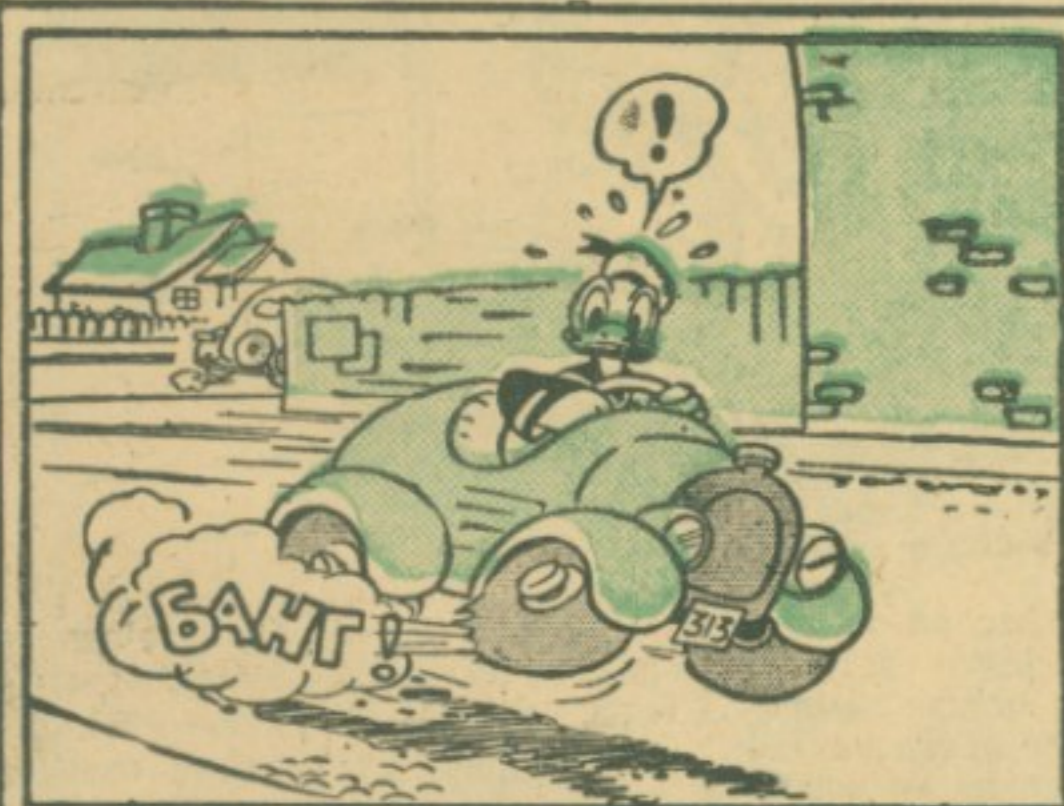
НАСТАВИЋЕ СЕ

ТРИ ПРАСЕТА

ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

ЗЛО РАЂЕЊЕ - ГОТОВО СУЂЕЊЕ

ЛОВ СА СОКОЛОМ

Ретка је птица која је толико привукла пажњу људи као соко. У давна времена неки су народи сматрали сокола божанством, о соколу су се певале песме, читале књиге и причале приче. Али, све то није било због његова шарена перја, јер у других птица је лепше, нити због његова кликтања, јер славуј лепше пева. Више је то било из других узрока: соко је служио за лов на друге птице и дивљач, некад је био и „оружје“ у борби против непријатеља, био је предмет трговине и тако даље.

Соко у нашој народној песми

Соко спада у род птица грабливица и живи у свим крајевима света, сем у тропским. Према Бремену, има око осамдесет врста соколова. Код нас га има мало, јер је доста истребљен. Соко се храни птицама које напада у лету. Због тих особина, соко и њему сродне птице одавно су употребљавани за лов. У нашим народним песмама соко се помиње више него и једна друга птица и, о њему се увек лепо говори, али не само као о средству за лов, него и због другог.

Пусти Марко својега сокола,
Он одлето небу под облаке
И увати утву алатокрылу.

Соко је и писмоноша. У народној песми мајка Страхотина Бана јавља сину о зулуму Влаха Алије:

Кад је стара књигу наклитала
Соколу је веца око врата.

По народној песми, соко је пријатељ човека. Он у кљуноу доноси воде и напаја Марка Краљевина. Затим служи и као дар достојан пријатеља и јунака:

Сваком свату од свиле кошуљу,
Младожени кова и сокола.

Нарочито се високо ценито соко извезбан за лов:

Да ми дадеш два сокола сива,
Саушћу те колико рекнемо.

Али, сем ових примера из народне песме, о употреби сокола у нашим крајевима има и других. Тако, синови жупана Властимира, који је владао у IX веку, у знак помирења са бугарским царем Михаилом Борисом, дају му на дар: два роба, два сокола, два пса и двадесет

сет кожа. У свитама краља Уроша, краља Милутина, кнеза Лазара и других наших владалаца спомињу се и соколари, а Стеван Високи трасно је водео лов и према његовом биографу Константину Филозофу стигла га је смрт 1427 године са крагујем на руци.

И у другим нашим крајевима био је развијен не само лов на соколе него и лов помоћу њих. У Далмацији су се хватали соколи и друге ловачке птице помоћу нарочитих мрежа у планинама око Кошаваља и на острвима. Помиње се да су становници острва Ластова сваке године били дужни да дају својим кнезу соколе. Дубровчани су у велико трговали соколима. Године 1277 у Дубровнику се плаћала царина за једног сокола један грош. Дубровчани су соколе продавали у Бару, а нарочито су имали добру пијаци у Босни, затим су лепо пролазили тргујући соколима у Венецији, Палерму, Каталонији и у другим крајевима Европе.

Хиљаду златника за сокола

Соко је исто тако, још од давних времена, много цењен и у другим крајевима света. У Египту је сматран за свету птицу, код Грка је гласник бога Аполона, стари Словени чувају га у гајевима који су били посвећени разним божанствима. Средњовековни витезови сликају сокола на својим грбовима, а соко је бојни знак и хунског владара Атиле. Сокола су за лов употребљавали Индијци неколико векова пре наше ере, а исто тако и Трачани. Римски цар Авитус, који је владао око 455 године после наше ере, бавио се ловом на соколе. И у Западној Европи овај спорт био је јако раширен. Њиме се баве не само витезови, него и свештена лица, а био је необично цењен и код ондашњих владара. Тако је Фридрих Барбароса био не само страстан ловац са соколима, него и сам вежбао за лов, а његов унук Фридрих II написао је о тој врсти лова и књигу. Исто тако и француски краљ Филип Август много је волео соколе и бавио се ловом помоћу њих. За време опсаде Акона, у Бербернији, победе му соко-љубимац и он понуди Турцима хиљаду златника, које, разумљиво, није својим трудом зарадио, да му врате сокола, али они не пристадо-

ше. Византиски цар Андроник III имао је хиљаду паса и хиљаду соколова које је употребљавао за лов.

Турци су нарочито ценито сокола и имали су посебне одреде соколара. Колико су волели соколе вид се и из овога примера. У боју код Никопоља, 1396 године, султан Бајазит заробио је најчувеније француске витезове. За ригере војводе

од Невера примио је откуп од 200.000 златника, али војводу и још неке племиће није хтео да пусти ни за какву суму која му је понуђена. Најзад му је војвода од Бургундије уместо новца послао дванаест белих соколова и Бајазит је одмах пристао да пусти војводу и остале племиће. У част њихову при-

нерал Ареш помиње 1860 године најбољу и једину соколску школу у Европи — у селу Фалкенверту, у Фландрији.

Прве вежбе сокола за лов врше се на тај начин што се он у почетку изглади и присиљава да са наслона долети на руку соколара у којој он држи храну. То се врши више пута док се соко не привикне, а после се вежбе наставе тиме што се соко пушта за мртвом птицом која се баца у вис и, најзад, кад се у томе привикне, пушта се на живе птице у лету. Поред тих начина има и других. Али соко се није само вежбао за лов на птице него и на друге животиње. Соколи су пуштани на дивокозе и зечеве. Витез Таверније пише 1681 године да се у Персији помоћу соколова лове дивље свиње, антилопе, лисице, гуске, јаребине, ждралови итд. Том приликом он каже да се вежбање врши на тај начин што се од животиње узме напуњена кожа и у очне дупље стави месо, па се пусти соко да кљуца. Кад се на то научи, онда се испуњена животиња, на сталку који има четири точка, полако креће и соко лети за њом и кљуца. Брзина се постепено повећава, па се најзад утригне коњ и потера трком. За све то време соко једе месо на глави испуњене животиње. Поред овога има података да су соколе у VII веку често вежбао да нападају људе и да им очи ваде.

Још и сада има код нас људи који памте доцне са соколима, али се данас више нико тим послом не бави. Модерна пушка и лавез ловачких паса заменили су звиждук стреле и кликтање сокола.

редно је велики лов са соколима. Лов са соколима био је познат и код свих народа Азије, а Марко Поло пише о хану Кублају који иде у лов са десет хиљада соколара.

Вежбање за лов

Вежбање сокола за лов вршило се на разне начине, а холандски ге-

ЧЕТРНАЕСТЕРО ДЕЦЕ Џона и Лије Јанг

У породици америчког Црна Цона и његове жене Лије Јанг, који су били оптерећени многобројном децом, живело се прилично скромно. Цон је био земљорадник-наполичар. Имао је малу кућу у којој је становао, до ње пушницу за месо, једну краву и нешто свиња и кокошицу. Једне ноћи, у пушници је букнуо пожар, пренео се на кућу и до јутра цело Цоново имање било је уништено. Породица је морала да се пресели у обличје место, где су за њу настали још тежи дани. Било је то пре четрдесет година.

Више него сиромаштво, Цона је мучила мисао да никада неће моћи да оствари свој животни сан: да сву децу школује. Јер, пре много година, његов отац био је роб на плантажи једног белог господара. Тек кад је зашао у године, отац је ослобођен ропства, а кад му је син Цон поодрастао, оставио му је у аманет да цени слободу, да се бори за права црначког народа и да школује децу како би и синови Црнаца могли поћи срећнијим путем. Сад је, међутим, требало изнова почети живот.

Цон се прво запослио у касаници као радник. Затим је био ковач, па грађевински радник, чувар на дрвари, гробар, па је чак правито и једини мртвачке коваче.

Сем рада у кући, његова жена Лија подухватала се сваког посла. Узимала је одела на хемиско чишћење, и кад год би пошла у варош да их врати сопственишима, понела би котарице са колачима — које је знала вешто да меси — и продавала их на неком углу. Свакога пролећа и лета Лија је плела и продавала шешире од сламе, а преко зиме је шила за своју и суседску децу.

Основну школу деца су учили у самом месту, које је било толико мало да — кад би се учитељ разболео — сама Лија Јанг је ишла на часове да га замени, јер су становали близу школе. Најтеже је за децу било кад су стасала за гимназију. Гимназија се налазила у другом месту, а превоз је био скуп.

Чим су уштедели нешто новца, Цон и Лија су узели под закуп једно имање и поново су почели да се баве пољопривредом. Много раног поврћа из њихове градине отишло је у град а да га њихова деца нису ни окусила. Кад је једно дете пошло у колеџ, замолили су директора да им дозволи да плате школарину тек пошто им приспе летина. Више пута су били принуђени да заложу краву, више пута су продавали назимад пре времена, да би поднели трошкове око школовања својих синова и кћери. Ниједно од четрнаесторо деце није отишло странпутицом; ниједна се кћер није удала пре него што је завршила школу. Већина је отишла

путем педагога и васпитача нових црначких нараштаја.

Прошло је четрдесет година откако се десио пожар у кући сиромашног земљорадника-наполичара Јанга. Цон и Лија имају данас око седамдесет година и четрнаесторо одрасле деце, од којих су троје

ка деца. Велика радост родитеља била је кад је на предлог њихових синова који се баве пољопривредом у Америци основано искључиво црначко удружење пољопривредника, које има за циљ проучавање производње и организације рада.

учитељи, троје професори на разним факултетима, једно дете је наставник музике, а остала земљорадник, библиотекар, лекарска помоћница, троје грађевински инжењери, а један је сталар. Сви наставници и професори налазе се у школама где се васпитавају црнач-

Цон и Лија Јанг су срећни, јер виде да се амале њихових родитеља, бивших робова, остварује. Њихова деца су не само изведена на пут, већ су и борци на културном пољу за права Црнаца у Америци.

ЗАЛЕЂЕНИ БРОД

Китоловац „Нада“ под командом капетана Брајтона налазио се 1860 године у Дрековом Каналу, јужно од рта Хорна. Лов на китове био је тежак, јер је брод често наилазио на пловаче ледене брегове. Једног дана, кад је китоловац био у потеру за једним китом, пред бродом се појавио огроман ледени брег који се изненада и уз страшну ломљаву почео да цепа на два дела. Посада „Наде“ угледала је у процепу санте један брод. Био је сав обавијен ледом, јарбол поломљен, ужад покидана, а једра претворена у испепане слеђене крпе.

Капетан Брајтон једва је успео да пређе на залеђени брод и тамо је угледао ужасну слику. На палуби брода нашао је људе обавијене ледом и у најразличитијим положајима. Изгледало је као да их је при њиховом свакодневном послу неко претворило у ледене статуе. У командантовој кабини нашао је капетана где седи с пером у руци, заваљен мало на наслон столице, а пред њим на столу лежао је отворен бродски дневник. Из њега је капетан Брајтон дознао да се брод зове „Цени“, да је Лима, у Перуу, била последња лука у коју је свратио и да је запао међу ледене брегове јануара 1823 године. Последње речи које је капетан „Цени“ записао биле су: „Четврти мај 1823 године... хране немамо

већ 71 дан. Још сам само ја у животу“.

Тридесет и седам година трајала је пловидба ледом заробљеног брода и његове посаде. На „Цени“ се, поред посаде, налазила и једна жена и пас.

Капетан Брајтон узео је са собом бродски дневник и кад се вратио у Енглеску предао га британском адмиралитету. А „Цени“ је са својом залеђеном посадом наставила лутање Океаном.

СКРИВАЛИЦА

У кокошарнику је настала узбуца. Како и не би кад се негде у близини налази куна. Ту је, само је треба пронаћи.

ЛУЈ ПАСТЕР

НАЈВЕЋИ ДОБРОТВОР ЧОВЕЧАНСТВА

Ула 1883 године на малој кући у Кожарској улици, у француском градићу Доле, у којој је рођен Луј Пастер, откривена је споменик-плоча. Свечаности је, поред многих истакнутих личности, присуствовао и сам Пастер. На завршетку свечаности замолили су Пастера да говори. Узбуђен, он је изјавио да ово признање више заслужују његови умрли родитељи који су живели у тој скромној кући него он, јер је он од своје мајке научио да воли све што је племенито и велико, а од оца, чији је живот био исто толико тежак као и његов занат, да буде истрајан у раду. „Због тога нека овај знак признања постављен на нашем малом дому буде признање вама, оче и мајко“, — рекао је Пастер на крају.

Кад се вратио из Наполеонових ратова са орденом Легије части на грудима, Пастеров отац се поново прихватио кожарског заната од кога су живели и његов отац и дед. Луј је имао пет година кад је породица прешла да живи у Арбоа. Ту је мали Луј пошао у основну школу. Он се ничим није и стицао међу осталим ђацима, али већ у првим разредима гимназије професори су у његовом, нешто спором али увек брижљивом начину размишљања и излагања, открили живу стваралачку машту и бодрили га да учи и да се спрема за универзитет.

Пастер полази у Париз

Једног кишног октобарског дана 1838 године пошао је поштанским колима шеснаестогодишњи Пастер у Париз где је у нарочитом колеџу имао да се спрема за пријемни испит. Ма да је већ предао волео свој рад и учење, чежња за домом била је велика и болна. Многе ноћи провео је будан мислећи на дане детињства и родитељску кућу и често говорио својим друговима: „Кад бих могао да бацим само један поглед на наше дворнице и да осетим мирис очеве радионице, чини ми се да бих био излечен“. Али, као што је Пастер сам казао, љубав коју је примио од мајке за све што је племенито — а за њега је још од раних година наука била најплеменитија ствар — и истрајност којом се научио од оца, победили су дечачке чежње за домом. На пријемном испиту Пастер је по успеху био међу првима.

Познати тадањи хемичар Балар запазио је Пастерову марљивост и узео га за свога асистента. О Пастеру се ускоро знало у најистакнутијим научним круговима, јер је нови студент начинио важна открића о облицима и својствима кристала. После завршених студија Пастер је био професор у гим. назизи, а када је имао 32 године постао је декан факултета у Лилу.

Откриће тајне живота и смрти

У Лилу он се посветио изучавању процеса врења, уверен да ће му то помоћи да реши, како је сам говорио, „тајну живота и смрти“. Наиме, у то време још је владало уверење у спонтано развиће, то јест да неки живи организми могу да се развију ни из чега, сами од себе. У току проучавања невидљивих организама који изазивају врење, Пастер је доказао да спонтаног развића нема и да сваки живот потиче из одређеног семена или јајета. У исто време Пастер је учинио још једно важно откриће: загревањем до одређене температуре уништавају се сви микроорганизми. Ово његово откриће спасло је од пропасти вилнску индустрију Француске и непозната болест уништена је нарочитим загревањем — пастеризацијом.

Свако ново сазнање значило је проширење његовог поља интересовања и рада. Закључак његових истраживања о узроцима болести вина био је овај: ако ситнији живи организми изазивају обољења течности, онда је вероватно да су слична невидљива бића узрок болести људи и животиња. Ускоро му се указала прилика да ово своје мишљење провери и докаже.

Велики део становништва Француске живео је у то време од гајења свилене бубе. Изненада, свилене бубе су почеле да оболевају и болест је напала њихова јаја, ларве и гусенице. Пастер је после кратког времена утврдио да је ова болест и прелазна и наследна и посаветовао одгајиваче да убудуће одабирају јаја само од потпуно здравих буба. Тиме је већ била постигнута делимична победа и ширење заразе је престало. Пастер је овом питању посветио шест година рада. За то време њега је снашла велика несрећа: умрле су му три кћери и једина утеха био му је рад. Поред тога, Пастер се разболео и цела лева страна му се о-

дузела тако да је једва могао да се креће. Он је и поред свега тога наставио да ради, и болест свилених буба била је после шест година побеђена.

Пастер покушава да ступи у добровољце

Вести о француским поразима у рату са Пруском 1870 године биле су узрок нових болова за Пастера. Он, који је говорио да наука нема

отачбине али да је научник има, покушао је да ступи као добровољац у Националну гарду, али га због његове полуодузетости нису примили. За време тих несрећних дана за Француску, он први пут у животу није могао да ради. Међутим, чим се рат завршио он се нашао поново у борби са невидљивим непријатељима човечанства. Једна за другом дошле су његове велике победе. Проучавајући кокицију колеру, Пастер први пут открива да се уношењем ослабљене културе узročника ствара у здравом организму отпорност према болести. У ово Пастерово тврђење многи научници нису поверовали. Међутим, кад се у Француској појавила епидемија антракса, Пастер је тиме што је једној групи овања дао серум, а другој контролној групи не, показао да животиње које су вакцинисане ослабљеном културом не могу касније да оболе. Овце одређене за контролу све су оболеле и угинуле.

Још док је проучавао антракс, Пастер је отпочео прва истраживања беснила. Он целог живота није могао да заборави један догађај из детињства. Кад се једном играо чуо је негде у близини дечју вриску и потрчао да види шта се дешава. У радионици једног ковача угледао је дечка кога је био ујео бесан вук. Ковач је усидано гвожђе ставио на уједено место и Пастер је, видећи то, побегао да не гледа малишанову патњу. Због тога је Пастер и пришао проучавању беснила са много више мара и истрајности него иначе. Он је после дугих истраживања и опита на псима и зечевима добио тражени серум. Међутим, тек много касније покушао је да својим серумом лечи људе. Он је често говорио да верује да ће његов серум спасти људе страшног умирања од

ест места био ујео бесан пас. Лекар који је дечку првио ране казао је да у овом случају само Пастер може маломе да помогне. Пастер, дирнут дечаковим патњама, сместио је Жозефа и његову мајку у једну собу у лабораторији, и, још неодлучан, позвао два позната лекара на саветовање. Један од њих казао му је после прегледа да он нема само права да проба свој серум, већ да је то његова дужност и као човека и као научника. Са стрепњом је Пастер дао прву инјекцију. Он више ни за тренутак није напуштао своју лабораторију, већ је пратио сваки хо-рак малишана који је већело трчао и играо се са зечевима и псима одређеним за опите. Ноћ после последње инјекције Пастер опште није спавао и, узнемирен, често је прилазио вратима дечакове собе. Одређено време је међутим прошло и на маломе се нису појавили знаци беснила. Пастеров серум показао се потпуно спососан.

Подизање Пастеровог института

После овог случаја Пастеру се се поверењем обраћали сви они које је ујео бесан пас. Одмах је широм Француске отпочело прикупљање прилога за подизање Пастеровог института. Научници је ово било највеће признање за дугогодишњи рад, а био је нарочито дирнут кад је међу овим прилозима нашао и на прилог малог Жозефа Мајстера.

Његов седамдесети рођендан прославио је веома свечано. Говор старог и изнемоглог научника прочитао је његов син. Обраћајући се својим ученицима Пастер је рекао: „Децо, водите своје време у лабораторијама и библиотекама. Треба да постављате себи питање: нима сам се одужио својим учитељима и шта сам урадио за своју земљу — све докле док не осетите срећу од сазнања да сте и ви на неки начин допринели напретку и благодњању целог човечанства“.

Умро је у својој седамдесет трећој, 1895 године. Заједно са његовом отачбином, ожалело га је читаво човечанство.

Место Напруга, Буне и памучка - СИНТЕТИЧКЕ МАТЕРИЈЕ

Говори се да је последњих година, мирно и неприметно, почело „доба пластичних материја“. То је можда и претерано, али је истина да готово нема недеље кад научници не јаве о неком новом проналаску, а фабрике о производњи нових синтетичких материја.

Синтетичке материје су уствари „деца рата“. Фронтони и блокаде пресекали су многе железничке пруге и онемогућили нормални трговачки саобраћај бродовима, којима су каучук, памук, вуна, нафта, племенито дрво и друго преносени од произвођача до фабрика. Због тога су у многим земљама тражене и нађене замене за те сировине. После рата, фабрике које производе разне синтетичке материје прилагодиле су производњу мирнодоским потребама.

Највише се синтетичке материје употребљавају у домаћинству. Крветске пресвлаке, столњаци, завесе, прегаче и разне тканине за одећу, све више се израђују од пластичних маса. Посуће од неке врсте синтетичке смоле, затим четке и метале, простирке и брисачи за обућу, тањирни, ледњаци па чак и намештај такође се све више праве од синтетичких материја. У неким земљама пластичне масе примењују се и у пољопривреди. Великим „звонима“ или „покривачима“ од провидних материја покривају се

поврће и цвеће, да би се сачували од касних мразева или летњих спарина.

Синтетичке материје употребљавају се и у војне сврхе. Нарочито је занимљив проналазак једна кугла од пластичне масе у којој, под утицајем сунчевих зракова, неке хемикалије, претварају морску воду у пићају. Ову куглу користе поморци и ваздухопловци кад им се догоди негода над морем. Шаб-

тори се исто тако све више израђују од вештачких тканина које су лакше и отпорније од памучних. Познато је да су недавно у Кореји опробане и непробојне панцир-кошуље од пластичног материјала.

И поред свих тих тековина, индустрија синтетичких материја још је, такорећи, у повоју, јер су хемичари у последње време пронашли читав низ нових хемиских једињења која се сада испитују. Међу њима је и нека нова пластична маса четири пута лакша, а само два пута мекша од челика. Она се већ употребљава за израду аутомобилских каросерија, бродова и другог. Предност већине синтетичких материја није само у томе што су јевтиније од сировина или фабрикала које замењују, већ и у томе што се у највећем броју случајева и много лакше, на једноставнијим и јевтинијим машинама, обрађују.

ПОБЕДУ НА МОРУ ИЗВОЈЕВАЛИ ДОБРИ ПЕШАЦИ

Онога дана кад су људи угледали море и заповили његовом пучином, упознали су и сву његову важност за свој опстанак и даљи развитак. Путовања морем омогућила су им да прошире своје видике, да дођу у додир са другим људима, да развију трговину, поморску вештину и учине велика открића, која су знатно допринела развоју науке. Али, у исто време, на морима су се одиграле и велике битке у

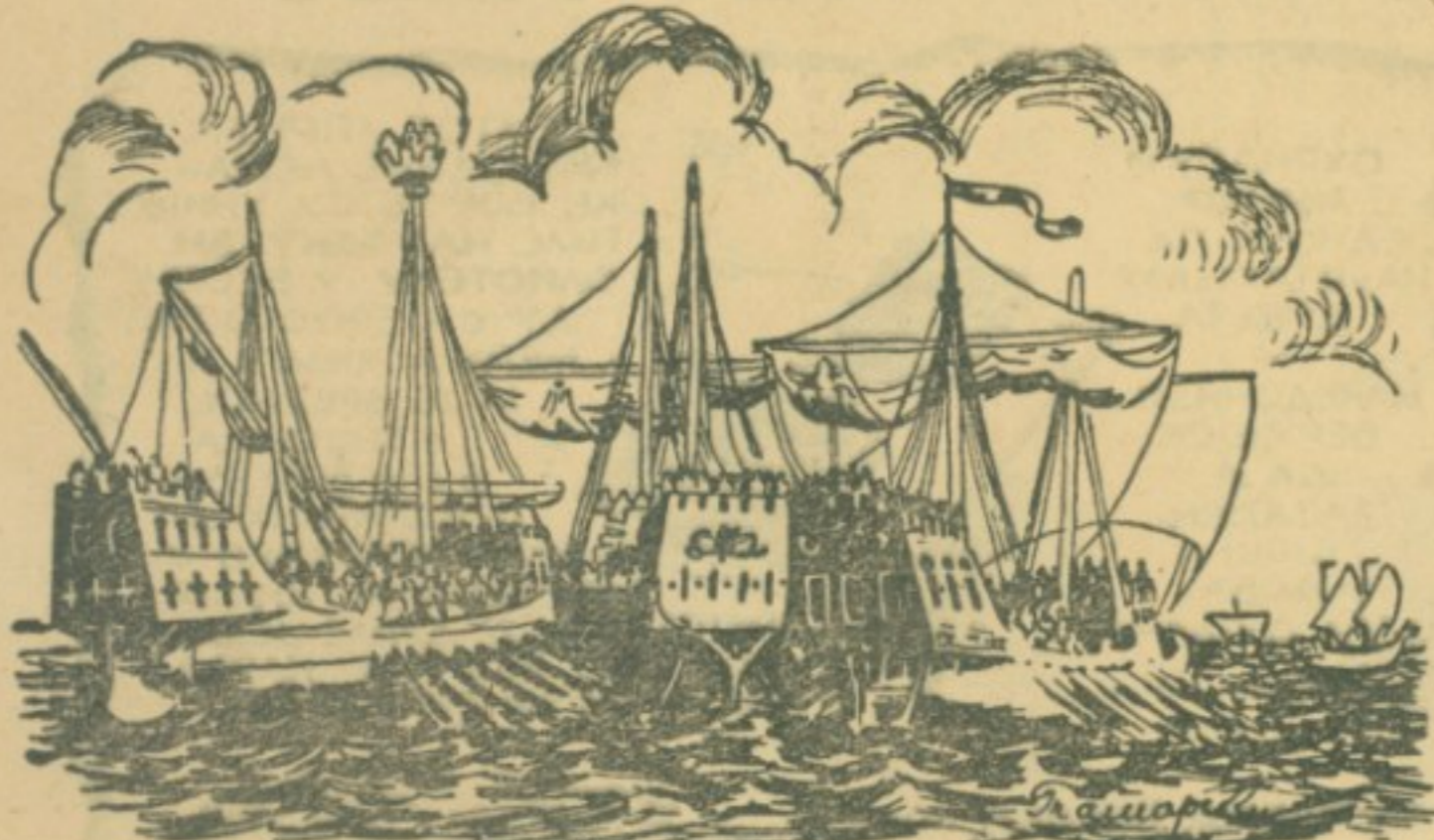
сми, а осим тога још нису били савладали тактику поморског ратовања као њихови противници. То се догодило 256 године пре наше ере. Тада су у пуном жеку били такзвани Пунски ратови, који су се између Рима и Картагине водили, у размацима, око 120 година.

Велики број римских теретних бродова крцатих војском, био је у походу на Африку. Те бродове пратило је 330 ратних лађа постројених у облику троугла. Међутим,

римску флоту на два дела. Своју флоту поделио је у четири ескадре и двема је наредио да крену у привидно бекство, да би на тај начин преварили Римљане да одвоје један део своје флоте за потере. И успео је. Чим су Римљани видели како беже оне две ескадре, одмах су са половином своје флоте кренули у напад. Тада је Хамилкар са две ескадре напао преостале римске бродове, а оне две његове ескадре које су бежале напале су римске лађе које су их терале.

То је био критичан тренутак за Римљане, који као поморци нису били дорасли Картагињанима. Међутим, они су били искусни и необично борбени на копну, па су те своје особине и овом приликом искористили. У томе им је помогао такозвани „летњи мост“, изум конзула Дуилија. Том направом били су опремљени сви римски ратни бродови. Одмах су јурнули на Хамилкарову флоту, башили мостове и закачили их за непријатељске лађе, па су преко њих извршили муњевић јуриш на непријатеља. На тај начин они су поморску битку претворили у „копнену“, у којој су до максимума искористили своје ратне врлине. Тај напад извршио је истурени део римске флоте на картагине лађе које су бежале и брзо их поразиле, а затим су кренули у помоћ заосталом делу римске флоте, коју је Хамилкар био притиснуо уз обалу и жестоко тукао. Али не за дуго. Римска флота која је стигла у помоћ ударила је на непријатеља с лева и борба није више дуго трајала; завршила се у корист Римљана.

У овој бици картагинска флота изгубила је око сто бродова, а Римљани свега 24. Ниједан од ова 24 римска брода није био заробљен, а од сто картагинских бродова 64 су се предала са целокупном посадом. Високи морал римске војске, њена борбеност и смелост надокнадили су недостатак искуства у поморском ратовању и поморској војној тактици.

којима су поморци мање вични рату на мору, али зато одлични борци на копну — пешаци, поморачили моћ и славу у оно време јаких поморских сила. Леп пример за то пружа нам битка код Екнома, у којој су се судариле ратне флоте Картагине и Рима.

У то време Картагина је била највећа поморска сила, али то није омело Римљане да се ухвати с њом у коштак, иако су њихове посаде и команда били мање иску-

то није било нимало zgodно, јер у случају непријатељског напада све ратне лађе, тако постројене, нису могле да узму учешћа у борби.

Када су римске лађе доповиле до Рта Екнома, на јужној обали Сицилије, ту их је изненада дочекала картагинска флота састављена од 350 ратних бродова. Том флотом командовао је искусни адмирал Хамилкар, отац славнога војсковође Ханибала. Хамилкар је извео лукав маневар да би разбио

У ИДУЋЕМ БРОЈУ
ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
ПОЧИЊЕ ДА ОБЈАВЉУЈЕ У
НАСТАВЦИМА ПРИПОВЕТКУ
ЕДГАРА АЛАНА ПОА
Златни јеленак

Први човек НА СЕВЕРНОМ ПОЛУ

Робер Едвин Пири није био први човек који је кренуо у ледене пределе Северног Пола, али је био први који је стао ногом на ону тачку која се у науци сматра за Северни Пол. Пири се родио 1856 године. Био је амерички поморски официр и поставио је себи за животни циљ да стигне на Северни Пол. Пуне 23 године свога живота он је посветио томе циљу и неуморно радио на његовом остварењу. Сам каже: „Та идеја је са мном толико срасла да сам се сматрао њеним оруђем које треба да допре до Пола“. Прве покушаје извршио је 1886 године када је ишао на крајњи север Гренланда и водио једну експедицију у циљу испитивања. Та испитивања допуњавао је 1892 до 1896 године непрестано се бавећи на северном Гренланду. Стално је боравио на висини од 2.000 метара изложен бурама и хладноћи од 40 до 60 степени испод нуле. Ипак је успео да допре до 84°17' северне ширине. Једном приликом сломио је ногу, али му је зарасла. Други пут ноге су му се смрзле па је морао да их ампутира. На једном путовању пратила га је и жена која се породила у зимовнику.

На „белом маршу“

Његову упорност на тим путовањима нису могле да скрше никакве невоље. Губио је псе, саовнице, али није клонуо. Године 1905 до 1906 поново је кренуо на „бели марш“ и успео да свој брод доведе до 82°27'. Напустио је брод који се заleden и пошао даље на север преко леда — пешке и саовницама. Успео је да доспе до 87°06' северне ширине. Ту је стао и поново се вратио на југ, јер му је нестало хране.

Када се вратио у Америку поново је опремио поларну експедицију и решио да учини последњи напор. Тада је имао 54 године. Из Америке је пошао 17 јула 1908 године и искрцао се у Смитовом Мореузу. Ту се налазило ескимско насеље Етах. Узео је десет Ескимских и 250 огромних паса и кренуо на север. Настала је страховита борба са леденим бреговима, високим негде и до 30 метара. Санте су се гомилале, ломиле и стварале страховиту буку да је страх хватао и Ескиме који су на то навикли. Ерик је оставио код предгорја Шеридана. На броду је оставио највећи део људства, а он се 22 фебруара 1909 године креће даље на север. Владала је магла, а температура је често била 60 степени испод нуле. Успут поставља станице да би се лакше повратило. На последњој станици, коју је уредио на 87°46' северне ширине, Пири се опростио са посадом која је имала да остане у тој станици и 1 априла 1909 године кренуо са својом пратњом у којој се налазио његов верни слуга Црнац Мет Хојсон и четири Ескимца. Имали су пет саовница и четрдесет паса. Били су одлучни и журнили су према Полу. Време им је притекло у помоћ — било је лепо. Дневно су прелазили око 30 километара. Најзад су доспели на жељени циљ: стајаху на Северни Пол. То је било 6 априла 1909 године. Радост

их је све обузела. Пири је био срећан што је после толико напора остварио свој животни сан, Црнац се веселио што му је господар радостан, а Ескимци су се радовали јер су им били обећани разни поклони, ако успеју.

Ипак први

Пири је на Полу остао са својим друговима свега два дана. Разгледао је непосредну околину и утврдио да се Северни Пол налази на Океану чијом површином пливи

лед. Дубина мора на самом Полу износи око 2.750 метара. Занимљиво је да се Јужни Пол налази на копну, на једној висоравни која је висока готово исто толико колико је дубоко и море испод Северног Пола. После тога кренуо је на југ. Преваливали су дневно 45 до 50 километара и 23 априла 1909 године стигли су на залеђени брод. Пиријева експедиција стала је живота професора Марвина, који је

с њим путовао. Он је пропао под лед.

Јавност је увек пратила с великом пажњом ове експедиције. Али, десило се нешто што је изазвало праву узбуну. Намме, Американец Кук изненада је објавио да је он пре Пирија, још 21 априла 1908 године, са два Ескимца допре до Пола. Вест је примљена с неповерењем. Ствар је одмах поверена данској комисији којој је Кук ставио на располагање свој дневник. Комисија је утврдила да у дневнику нема довољно података за тврдњу Кукову. Међутим, једна енглеска експедиција боравила је на Северном Полу од 1913 до 1917 године и наишла је на Ескимце са којима је Кук долазио у додир на својим путовањима. Чланови енглеске експедиције у разговору са Ескимцима утврдили су да су Кукове изјаве неистините. Тако је остало да

је Пири био први човек који је стигао на Северни Пол.

Од тог времена путовања на саму тачку која се назива Северни Пол имају више спортски него научни циљ, али цела област Северног Пола остаје и даље предмет живе пажње не само великог броја научника него и многих држава, јер обилује великим богатствима.

СТО ГОДИНА И ЈЕДАН ДАН ОКОВАН НА ГАЛИЈИ

Жан Батист Мурон био је велдар и бујан младик. Кад је имао седамнаест година, а то је било 1684, био је због тога што је нехотице запалио неку кућу осуђен у Тулону да као роб служи на једној ратној гали-

ји. У то време био је обичај да се осуђеници, оковани ланцима у унутрашњости брода, употребљавају као веслачи. Мурон је према

пресуди имао да проведе на галији сто година и један дан. У ствари, то је била доживотна робија, јер на галијама скоро ниједан осуђеник није могао да издржи дуже од десетак година.

Мурон је само неколико година био веслач, јер су галије на весла престале да се употребљавају као ратни бродови. Галија на којој је био Мурон била је претворена у пловећи затвор који је премештан из једне француске луке у другу. Мурон је издржао све тегобе и чак је, кад му је после десетак година робовања, за владе Луја XV, понуђено помиловање, одбио да га прими.

Године 1784 Мурону је истекла казна и исцрпљени, погурени роб први пут је после сто година поново угледао светлост. Мурон је живео још шест година после издржане казне.

БИЉНИ ОТРОВИ и њихови у лекове

Алкалоиди, ма да још недовољно испитани, претстављају једну од најзанимљивијих области биохемије. То су азотне супстанце биљног порекла које се одликују веома јаким и често необичним физиолошким дејством. Занимљиво је да алкалоиди у веома малим количинама делују као лек, а у већим као отров. Они се широко примењују у савременој медицини.

Масовна тровања из незнања

У прошлости људи су често и не знајући имали прилике да осете дејство алкалоида. У Средњем веку, у Европи су се у неколико махова јављала епидемична тровања са великим бројем смртних случајева. Једна таква епидемија беснела је и у прошлом веку у једном делу Европе. Испитујући узроке те чудне појаве, научници су утврдили да су тровања изазвана алкалоидима које садржи главница ражи. Да би се тровање избегло, требало је само пре мељења добро пречистити раж. Данас се ти алкалоиди састоје из главнице (ерготинин, ерготоксин и други) употребљавају у медицини, између осталог и као средство против унутарњих крварења.

Употребљавајући као храну ране биљне плодове, људи су још одавно упознали дејство алкалоида који се у њима налазе. Северноамерички Индијанци употребљавали су као опојну дрогу екстракт из једне врсте кактуса, уствари алкалоид мескалин, који их је преносио у сан пун визија. Бразилијански Индијанци одвајкада су познавали дејство алкалоида пиллокарпина, који изазива тако јако знојење да човек у року од два часа изгуби неколико килограма у тежини.

Атропин је данас веома познат лек, а такође и скополамин. Међутим, напитајте се од биљке мандрагора, која је носиоца ових алкалоида, људи су и раније употребљавали, али не за лечење. Због свог корена, који има облик човека раширених руку, мандрагора је у Средњем веку употребљавана као средство за мађије и за справљање љубавних наштака.

Опијум — лек и отров

Дејство једног алкалоида може да буде различито на људе разних поднебља. Перуански Индијанци много цене биљку еритроксимон кока, која садржи алкалоид кокаин. Кад жваћу лишће ове биљке, они могу да издрже неколико дана напорног рада без хране и воде. Међутим, на Европљане ова биљка није имала такво дејство.

Исушени млечни сок мака, познат као опијум, дао је модерној фармацији много корисних производа, али је истовремено и једна од најопаснијих дрога, ако је човек не употреби по упутству лекара. Мак су галији још стари Египћани, а га као опојно средство изгледа да су га први употребили Персијанци. У XVII веку уживање опијума претстављао је један од најозбиљнијих друштвених проблема Кине. Због забране његовог увоза вођен је и рат, познат у историји под именом „опијумски рат“. У историји алкалоида опијум је значајан по томе што је из њега,

1817 године, издвојен први отровени алкалоид — морфин.

Познати лек против маларије — кинин такође је алкалоидног састава. Он се добија из коре кининовог дрвета. Научници су уложили огромне напоре да вештачки произведу супстанцу истог састава као што је кинин. Утрошена су огромна средства, а тек пре неколико година, после многих узалудних покушаја, два хемичара су успела да добију синтетички кинин. Био је то још један велики успех модерне науке, која не само безопасне, већ и штетне појаве у природи користи на добро човечанства.

Варо су ПОСТАЛА имена?...

... ВЕРОНАЛ

Када су немачки хемичари Меринг и Фишер пронашли ново средство за спавање, дуго нису знали како да га назову. Размишљали су које име да му даду, док најпосле није Меринг узвикнуо: „Доста! Морам да пожурим на воз, јер сутра почиње конгрес хемичара у Верони!“ — „Верона, Верона!“ — узвикнуо је Фишер. Назовимо наш изум „веронал“. Тако су и учинили.

... НИКОТИН

Француски дипломата Жан Нико донео је пре 400 година дуванско семе у Париз. Дуго времена Французи нису знали шта да чине са овом биљком и употребљавали су њено лишће само у лековите сврхе. Отров из дуванског листа назван је по Никоу — никотин.

... ГРОГ

У енглеској морнарици морнари су примали дневно следовање рума. Адмирал Верон, кога су морнари од млада звали „Стари Грог“, наредио је да се ово следовање у зимским месецима и за време пловидбе по северним крајевима увек меша са топлем зашћереном водом. Отада се овакво пиће почело називати — грог.

Занимљивости из прошлости и садашњости наше земље

НАШЕ СРЕДЊОВЕКОВНЕ ВЕЛМОЖЕ НОСИЛЕ СУ ЗЛАТНЕ ПОЈАСЕ ЈЕДАН ТАКАВ ПОЈАС ПРОЦЕЊЕН ЈЕ 1372 ГОДИНЕ НА 425 ДУКАТА, А ТОЛИКО ЈЕ ТАДА ВРЕДЕЛА ЕРГЕЛАА ОД 60 КОЊА. ЗАПОН СЛИЧНОГ ПОЈА СА ИЗ 13 ВЕКА У НАРОДНОМ МУЗЕЈУ У БЕОГРАДУ, ТЕЖАК ЈЕ 64 ГРАМА.

СМРАДВРАНА ЈЕ ЈЕ ДНА ОД НАЈЛЕПШИХ НАШИХ ПТИЦА СА НЕЖНОПЛАВИМ, ЗЕЛЕНИМ И ТАМНИМ ПЕРЈЕМ НАРОД ЈОЈ ЈЕ ДАО ОВО РУЖНО ИМЕ ЗАТО ШТО ЈОЈ ЈЕ ГНЕ ЗАО ВРАО НЕЧИСТО.

ОХРИДСКИ ЧИНАР ЈЕДНО ЈЕ ОД НАЈСТАРИЈИХ ДРЕВЕТА У МАКЕДОНИЈИ. ВЕРУЈЕ СЕ ДА ЈЕ ЗАСАЂЕН ЈОШ У ДОБА ЦАРА ДУШАНА.

ШЕСТОГ АПРИЛА 1941 ГОДИНЕ НЕМАКЕ БОМБЕ СУ УНИШТИЛЕ НАРОДНУ БИБЛИОТЕКУ У БЕОГРАДУ СА 500.000 ПРИМЕРАКА КЊИГА ЧИЈА ЈЕ ВРЕДНОСТ ИЗНОСИЛА 5.816.309.856 ПРЕДРАТНИХ ДИНАРА. НЕКОЛИКО УГЛЕНИСНИХ КЊИГА ПРЕТСТАВЉАЈУ ДАНАС ЈЕДИНИ ОСТАТАК ОВОГ ВЕЛИКОГ НАРОДНОГ КУЛТУРНОГ БЛАГА.

ПРЕМА ЈЕДНОМ КАЗИВАЊУ, ТОПЧИДЕРСКУ ЦРКВУ ЈЕ ПОДИГАО КНЕЗ МИЛОШ, ЈЕР ЈЕ НА ТОМЕ МЕСТУ ИЗБЕГАО СМРТ. КАРАБОРБЕ ЈЕ ХТЕО ДА ГА УБИЈЕ ЗАТО ШТО ЈЕ САМОВЉНО НАПУСТИО СТРАЖАРСКО МЕСТО. ПА СУ ТУРЦИ ПРОШВЕРЦОВАЛИ ХРАНУ У ОПСЕДНУТИ БЕОГРАД. МЕТАК ЈЕ ПРОМАШИО ЈЕР ЈЕ МИЛОШЕВ ПРИЈАТЕЉ МЛАДЕН МИЛОВАНОВИЋ ВИД КАРБОРБЕ У РУКУ, ПОСЛЕ МЕГА ЈЕ МИЛОШ УТЕКАО У ШУМУ.

РЕЉЕФ РИМСКОГ БАНКАРА ИЗРАБЕН У КАМЕНУ У 2 ВЕКУ НАШЕ ЕРЕ ОТКОПАН ЈЕ У БЕОГРАДУ И ПРЕТСТАВЉА СВЕТСКУ АРХЕОЛОШКУ РЕТКОСТ НА РЕЉЕФУ ЈЕ ПРИКАЗАН МОВЕК КОЈИ БРОДИ НОВАЦ.

ПЕТНИКА ПЕЋИНА, КОД ВАЉЕВА, НАЈВЕЋА ЈЕ ПЕЋИНА У СРБИЈИ У КОЈ СУ ДАВНО НАЂЕНИ ОСТАЦИ ПЕЋИНСКОГ МЕДВЕДА. А ОКО НЕ ОРУБА МОВЕКА ИЗ КАМЕНОГ ДОБА ОД 1941. БИЛА ЈЕ СКЛОВАШТЕ ПАРТИЗАНА, У КОМЕ СЕ КРИО И НАРОДНИ КЕРОЈ ДРАГОЈАД ДУША.

Да ли знате?

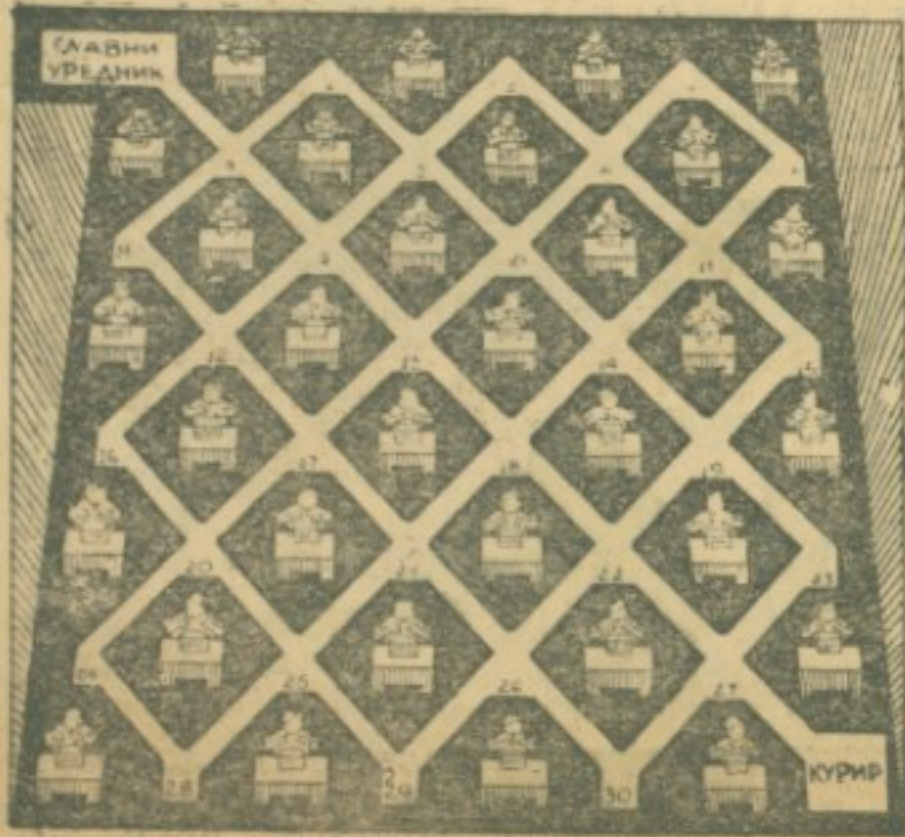
...зимско сунце је слабије од летњег — ма да је у Јануару Земља за тридесет милиона миља ближа Сунцу него у Јулу — зато што сунчеви зраци падају косије на земљину површину. Због те искошености подједнак број сунчевих зрака загрева зими већу површину земље него лети, њихов пут кроз атмосферу је дужи, па је зато преламање, расипање и упијање зрака од стране ваздушних честица веће. Услед свега тога сунчева енергија стиже на земљу доста ослабљена

...штиркано рубље је тврдо — зато што се штирак, састојак кромпира, за време глачања, претвара у лепак — декстрин, од кога се, услед високе температуре, ствара на рубљу тврда корица.

...сир је рупичаст — зато што се под дејством гљивица, које се налазе у сирју, ствара гас угљендиоксид. Развијајући се, гас потискује млечне зидове сира те тако настају окца разне величине и облика.

...три кошуље су топлије од једне, која је трипут дебља од сваке понаособ — зато што се између три кошуље налазе три слоја ваздуха који је слаб спроводник топлоте. Уколико око нашег тела има више слојева ваздуха, утолико ћемо имати више "ваздушних одеља" која нас боље штите од хладноће.

ЛАВИРИНТ

У редакцији једног великог листа 32 сарадника завршила су истовремено последње чланке за вечерње издање и оставили их у жичане корпе које су причвршћене уз сваки сто. Курир је заређао од себе до себе, покупио све рукописе и однео их главном уреднику, чији се то налази у левом горњем углу. Курир је пошао од десног доњег угла, шеснаест пута је променио правац и никуда није прошао двапут истим путем. Којим је путем ишао?

Курир је заређао од себе до себе, покупио све рукописе и однео их главном уреднику, чији се то налази у левом горњем углу. Курир је пошао од десног доњег угла, шеснаест пута је променио правац и никуда није прошао двапут истим путем. Којим је путем ишао?

ПРЕНОШЕЊЕ РАЂЕНИКА БЕЗ ПОТРЕСА

У проналазачком салону у Брислу изложена је једна дизајна нарочите врсте намењена преносењу тешких рађеника и болесника. Помоћу ње болесник се може, без и најмањег потреса, пренети из једне постеле у другу, или на операциони сто. За руковање овим апаратом, које је сасвим једноставно, довољан је један човек.

ЦЕНТРАЛНО ГРЕЈАЊЕ ПОМОЋУ СУНЦА

Једна америчка физичарка саградила је у околини Бостона вилу која се загревава сунчаном енергијом. Сунчеве зраке унија 75 квадратних метара црно обојених металних листића, од чије се топлоте загреје ваздух који кроз цеви кружи до радијатора распоређених по целој згради. Ти радијатори су уствари акумулатори топлоте, који раде помоћу нарочито справљеног натријум сулфата. Кад топли ваздух дође у радијатор, сулфат се топли примајући калорије. Кад захладни, сулфат прелази опет у чврсто стање, а притом испушта примљену топлоту и греје просторије.

Овакви топлотни акумулатори држе топлоту прилично дуго, тако да су у стању да греју зграду чак и онда кад има сунца свега једном у десет дана.

ПОТКИВАЊЕ БЕЗ КЛИНАЦА

Један амерички стручњак за тркачке коње пронашао је недавно нов начин поткивања коња. Потковица се за копито не причвршћује ексерима, већ помоћу лепка израђеног од неке специјалне пластичне материје. Нарочитим електричним апаратом копито се претходно очисти, па се тек онда стави лепак који ће држати потковицу.

НОВА КАПА ЗА ПИЛОТЕ МЛАЗНИХ АВИОНА

Фабрика авиона "Локид" усавршила је најновији модел авијатичарске капе, који потсећа на средњовековне шлемове. Капа је направљена од пластичне масе, са "визиром" од обојеног плексигласа који треба

да штити лице авијатичара од ултравиолетних зракова. Комбинована са оксигенском маском и унутрашњом телефонском везом, ова капа има да послужи приликом пробних летова авиона на млазици погон.

КОНЗЕРВИРАЊЕ ЈАЈА ПОМОЋУ ЗЕЈТИНА

У Флориди, у САД, пронађен је нов начин конзервирања јаја. У току испитивања примењено је да јаја која су умочена у зејтин остају много дуже непоковарена од осталих. Изложена температура од 15 степени, неумочена јаја остајала су неупотребљива за јело отприлике после пет дана; јаја држана у зејтину нису се покварила чак ни после 107 дана. У хладњаци, на температури од 0 до 2 степена, неумочена јаја сачувала су се 107 дана, а јаја држана у зејтину 271 дан.

КАРОСЕРИЈА ОД СТАКЛА

Због несташнице челика, амерички конструктори су по сле дугих опита успели да направе аутомобилску каросерију од стаклених влакана. Она је тешка седамдесет килограма, што износи само једну трећину тежине челичне каросерије. Пробе су показале да је стаклена каросерија исто тако јака као челична и да је веома отпорна према хемиском дејству погонског материјала и мањим механичким оштећењима.

КОНТРОЛИСАЊЕ ТАЧНОСТИ ПИСАЊА НА ПИСАЋОЈ МАШИНИ

Један шведски инжењер недавно је пронашао апарат којим може да се контролише исправност кулања на машини за писање. Помоћу система електричних релеја, па ли се мала црвена сијалица кад удар на једно слово или знак на машини траје дуже од стотог дела секунде. Наиме, сматра се да добар дактилограф не сме дуже да задржи прст на једној дирци. Овај изум већ је примењен у шведским дактилографским школама. Опоменут црвеним сигналом за сваки погрешни удар, ученик врло брзо научи да своје покрете подељива тако да постигне потребну брзину и лакоћу у кулању.

ЕНАДМАШНИ ГОЛУБОВИ

Једна врста херцеговачких дивљих голубова је важан извозни артикал за села у Мостарском, Столачком и Невесињском срезу. Њих нарочито траже спортисти из Француске и Италије, јер на такмичењима у гађању претстављају мету коју је врло тешко погодити. Наиме, ови голубови још приликом узлетања праве необичне и изненадне заокрете, које и највештији стрелац тешко може да предвиди. Погодити оваквог голуба у лету, заиста је велики успех.

Херцеговачки сељаци хватају ове голубове у карстним јамама и пећинама. Лов је доста напоран и захтева велику присебност и пажњу. Предузеће "Босна-плод" из Мостара већ је извело на хиљаде голубова, али је тражења све већа.

ДОБИЈАЊЕ ВЕШТАЧКОГ БУБРИВА ПОМОЋУ СУНЦА

Научници лабораторије за сунчану енергију у Јужној Француској раде већ дуже времена на добијању азотне киселине из ваздуха посредством сунчеве светлости. Из ове киселине производи се, између осталог, и вештачко ђубриво. Досад су постигнути добри резултати. Добијено је 14 грама киселине по киловат-часу сунчане енергије, али усавршавањем и повећањем апаратуре рачуна се да тај принос треба да се подигне на 100 грама по киловат-часу.

Слични покушаји који се врше у Алжиру помоћу покретних параболничких огледала, који имају метар и по у пречнику, дали су приближно исте резултате.

СВЕТЛЕЊИ КИШОБРАН

Једна нова врста кишобрана треба да допринесе смањењу броја саобраћајних несрећа за време мрачних кишних ноћи, кад пролазници, заклоњени кишобраном, не могу да примете опасност и кад због мрака возач често не примети на време пролазника који прелази у лицу. Крајеви жица овог кишобрана премазани су неким смесом која се дању не види, али у мраку светли, стварајући око пешака светлећи круг који се издалека види.

... становништво Европе било је због глади сведено на половину 843, 1028 и 1033 године.

... најдубљи извори нафте налазе се у Калифорнији. Има их који су дубоки и до 5.000 метара.

... одраслом човеку потребно је да унесе у тело око два литра воде дневно.

... жирафе су веома плашљиве и опрезне животиње. Кад се одмарају у хладу, постављају стражу. Али оне могу да буду изванредно борбене кад се бране од нападача. Ударцем ноге жирафа може да обори и лава.

... рачуна се да је преисториском биљождеру диносаурусу било потребно око 250 килограма хране дневно.

... да би се добио килограм ружиног уља, потребно је око 3.000 килограма ружиног цвета.

... Халејева комета, коју су људи видели 1910 године, поново ће се појавити на небу 1986 године.

... овако би изгледао Клеопатрин потпис напчас египатским хијероглифима.

... у Камеруну, у Екваторијалној Африци, живе слоновикепци који не достижу висину већу од једног метра.

... људи су почели да једу шкољке пре 15.000 година — око средине Камеиног доба.

ОД БРОЈА ДО БРОЈА

НА ЧЕМУ ЈАШЕ?

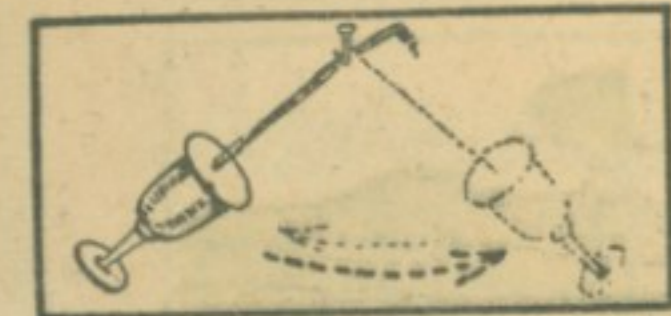
Хоћете ли да знате на чему овај дечак јаше? Узмите добро зацмљену оловку на стојите редом бројеве од 1 до 49. Одговор ће се сам појавити.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ЧАША — КЛАТНО

Напуните винску чашу водом до саме ивице, а ивицу такође поквасите. Од тањег картона исеците поклопац за чашу, али тако да два до три сантиметра прелази преко ивице чаше. Кроз средиште картона провучите канап и на доњем крају вежите чвор да се канап не би извукао. Рупицу кроз коју сте провукли канап залепите воском, да не би пролазио ваздух.

Кад сте извршили све ове припреме, ставите поклопац на чашу,

лагано га трљајући по ивице чаше. Картон ће се тако залепити да ћете моћи да подигнете чашу канапом а да се поклопац не оддели. Вежите крај канапа за ексер и добићете клатно, које ће сатима моћи да се клати.

СПОЈЕНЕ БОЦЕ

Изгледа невероватно да се могу залепити две боце, и то без икаквог лепка, само помоћу атмосферског притиска. Да бисте то постигли, држите боце изнад шерпе с врућом водом, да би се загрејао ваздух у њима, и онда их ставите једну на другу, грлић на грлић.

Оне ће се држати тако чврсто да ћете их тек с муком раздвојити. Ако желите да их залепите двојом,

онда загрејте дно (које мора бити издубљено).

БАРОМЕТАР — КОЈИ МОЖЕТЕ ПОЈЕСТИ

Барометар је справа којом показује какво ће бити време. Пошто је он прилично скуп, научнићемо вас како ћете, без много трошка, сами направити барометар.

Купите лутку од колача (лицидерски колач) и окачите је о ексер на зиду. Од влажног ваздуха она ће омекшати; кад је ваздух сув биће тврда. По томе ћете знати какво ће бити време. Притисните

само прст на луткине груди; ако су мекане — спрема се киша, ако су тврде — потрајаће суво и лепо време.

Деси ли се да вас ваш "барометар" понекад превари, можете му се бар осветити — поједите га! То ће вас утешити.

ПЕРА У ПОЗОРИШТУ

Попај решио да Перу Ждеру културно уздигне па га одвео у позориште. Усред претставе Попај полако гурне Перу.

— Погледај, Перо, овог мог суседа с леве стране. Овако занимљив комад, а он заспао!

— Лепо, али зар је било потребно да ме због тога будиш. — злевољно ће Пера, трљајући очи.

СТРУЧЊАК ЗА ВОЂЕ

Шиља отишао у село код рођака. Овај га води да му покаже имање и Шиља све понешто замера.

— Ваш начин гајења воћака сасвим је застарео. Кладим се да ово дрво неће дати ни пет килограма јабука!

— Добио си опкладу. — каже му рођак. — Ово је крушка.

ИНДИСКРЕТНА ПИТАЊА

— Ујка Пајо, шта су то индискретна питања? — пита Гаја.

— Па... то су питања на која се не може одговорити.

— Тако сам и мислио. И мени је данас учитељ постављао све иска таква, индискретна питања.

Водоравно: 1) плод у љусци; 6) мореуз на северу Европе; 8) планински венац у Словенији; 10) коњ; 11) град у Немачкој; 12) хемиски знак за тридијум; 13) притока Дунава у Немачкој; 15) мушко име; 16) сликар и архитекта из доба Ренесансе; 19) нота; 20) грчко слово; 21) област у Италији; 24) није тежак; 25) иницијали великог

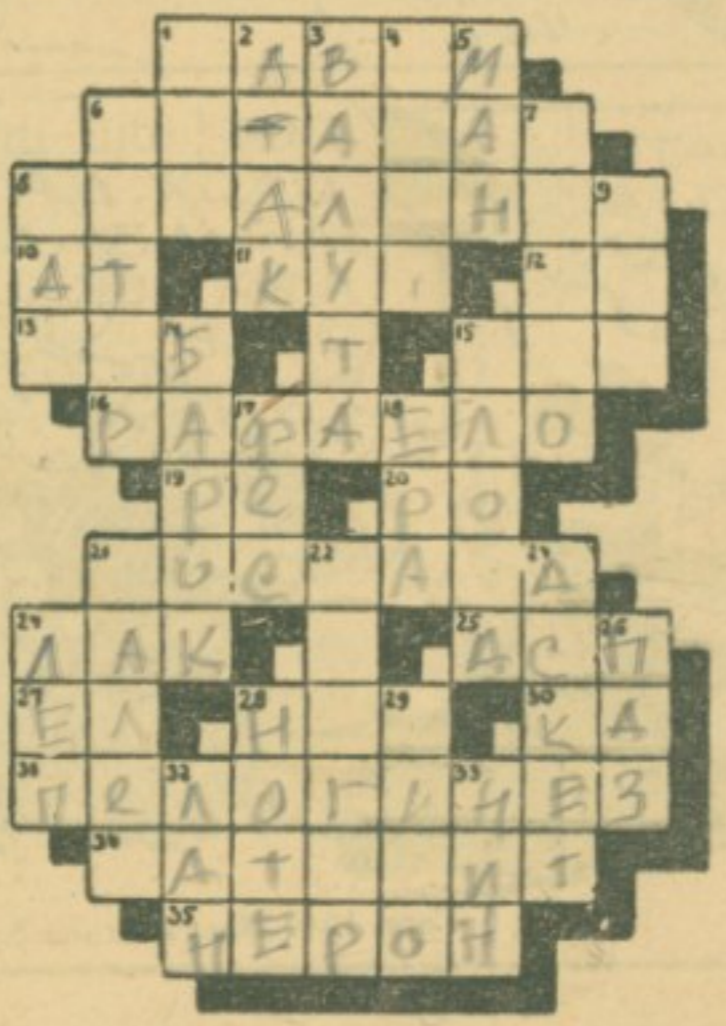
ко полуострво; 34) трабант; 35) римски цар из I века.

Усправно: 1) место на Црногорском Приморју; 2) напад; 3) средство плаћања између држава; 4) једнако (страно); 5) презиме чувеног немачког књижевника (два брата); 6) врста запаљена; 7) скуп већија јединствене грађе; 8) место у Нормандији; 9) Ужичани; 14) уметнички правац XVII века; 15) страна женског име; 17) врста капе; 18) доба; 21) грчки филозоф из VI века пре наше ере; 22) брза једрилица; 23) испосник; 24) красан; 26) противавионска заштита (скраћ.); 28) музички знаци; 29) кеј; 32) индустријска биљка; 33) место у Далмацији.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

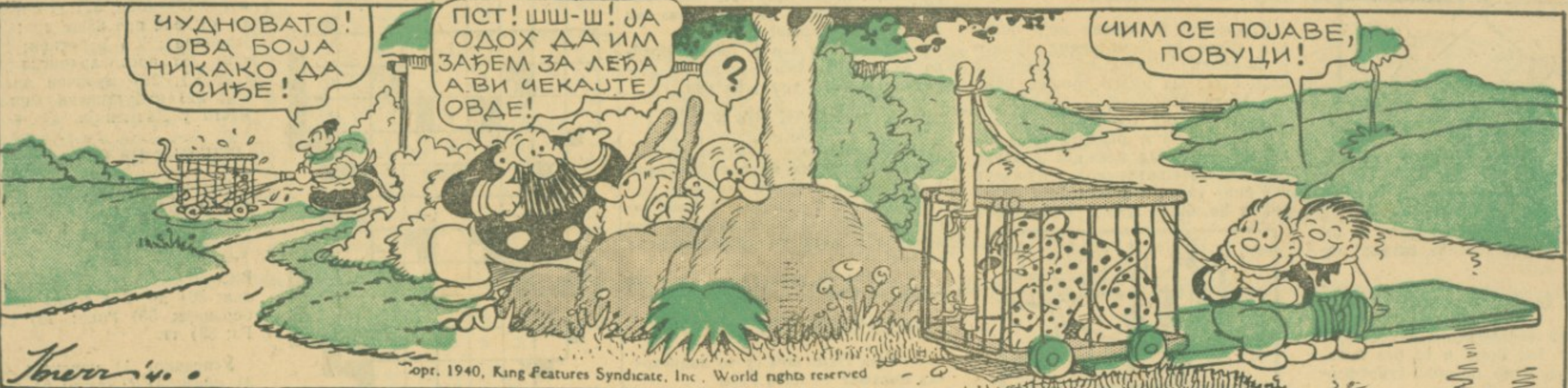
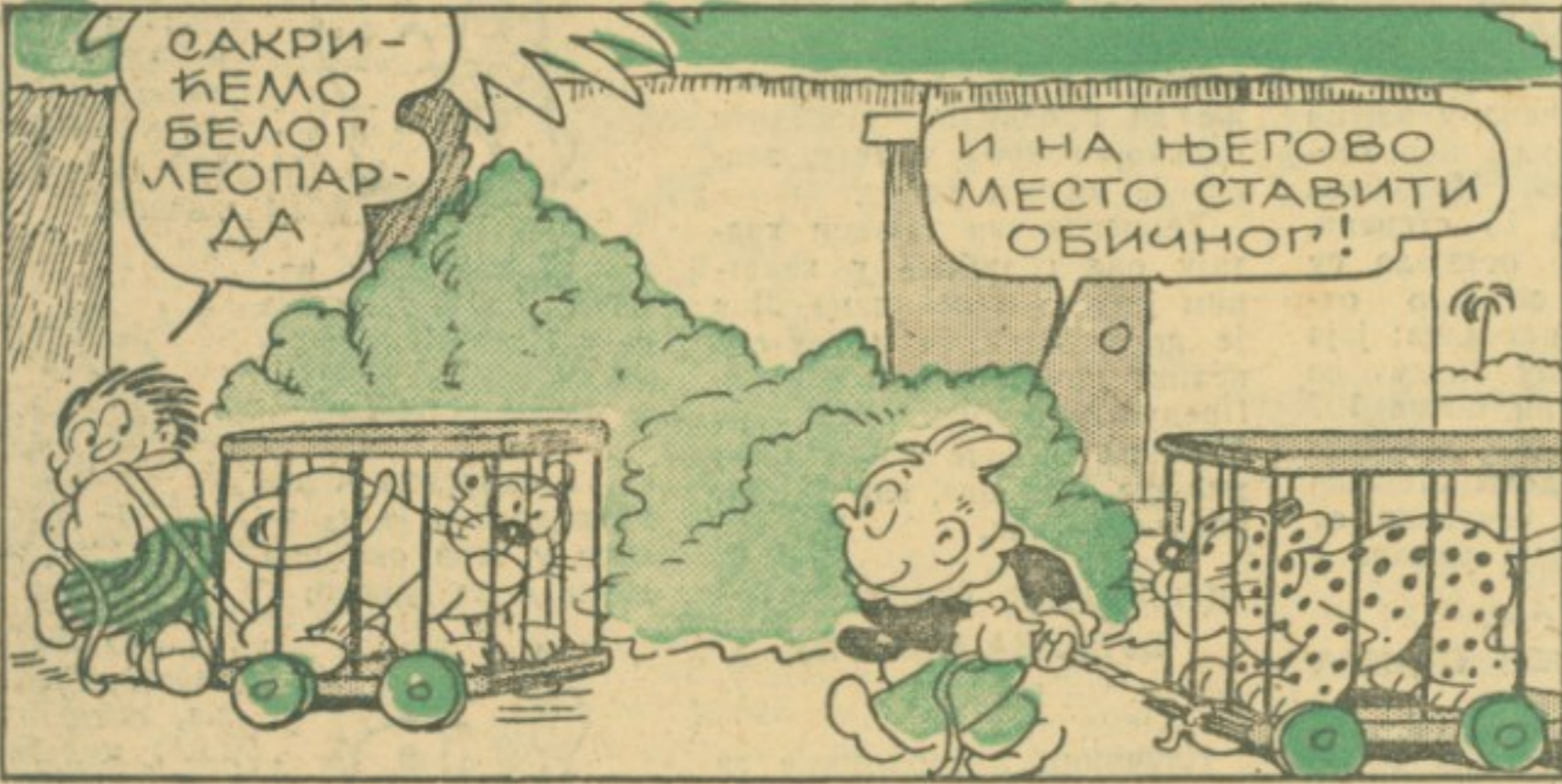
Водоравно: 1) мл.; 3) Об; 5) сара; 7) обим; 4) бакалар; 9) аналитика; 11) мегаломан; 12) ак; 13) тун; 14) ла; 15) рем; 17) мак; 18) новинар; 21) Тунис; 22) сикатив; 24) сав; 25) Вис; 27) И(ван) М(ажуран); 28) лик; 30) ли; 31) социјалан; 34) аберација; 35) Рона; 36) есеј; 37) Ра; 38) тт.

Усправно: 1) манекен; 2) праг; 3) обим; 4) бакалар; 5) самар; 6) алат; 7) Отон; 8) данак; 10) илу. минација; 16) мотив; 17) масна; 19) вук; 20) нит; 22) Самобор; 23) вилајет; 24) сисар; 26) Синај; 28) лира; 29) каце; 32) цена; 33) лист.

руског песника XIX века; 27) шпански граматички члан; 28) град у Француској; 30) предлог; 31) грч-

Животиња
**БИТА
БУТА**

Кочичи

opr. 1940, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved